

2. Chakobsa Reference Grammar

Personal Pronouns

	Independent	Dependent	Object	
			Non-Final	Final
First Person Singular	၂ <i>ne</i>	၂ <i>-yi/-ii</i>	၂ <i>-ni</i>	၂ <i>-nii</i>
Second Person Sg.	၂ <i>she</i>	၂ <i>-(a)sh</i>	၂ <i>-sha</i>	၂ <i>-shii</i>
Third Person Singular	၂ <i>ho</i>	၂ <i>-(a)ha</i>	၂ <i>-la</i>	၂ <i>-ho</i>
First Person Plural	၂ <i>mem</i>	၂ <i>-(i)m</i>	၂ <i>-ma</i>	
Second/Third Plural	၂ <i>kaah</i>	၂ <i>-(a)k</i>	၂ <i>-ga</i>	၂ <i>-kaa</i>
Relative Singular	၂ <i>bit</i>	၂ <i>-bit</i>	၂ <i>-bi</i>	၂ <i>-bit</i>
Relative Plural	၂ <i>bet</i>	၂ <i>-bet</i>	၂ <i>-ba</i>	၂ <i>-bet</i>

* The second / third person plural is also used for generic interpretations.

Nouns

Nominal Inflection

၂ *ekkeri* “water”, ၂ *dumin* “satchel”

C-Initial Stem	Unmodified		Modified	
	Singular	Plural	Singular	Plural
Nominative	၂ <i>ekkeri</i>	၂ <i>akkaari</i>	၂ <i>dumin</i>	၂ <i>daumin</i>
Accusative	၂ <i>ekker</i>	၂ <i>akkaar</i>	၂ <i>dumnu</i>	၂ <i>domna</i>
Genitive	၂ <i>ekker</i>	၂ <i>akkaara</i>	၂ <i>duman</i>	၂ <i>dauman</i>
Locative	၂ <i>un-kairi</i>	၂ <i>un-kaari</i>	၂ <i>un-dumin</i>	၂ <i>un-daumin</i>
Allative	၂ <i>a-ker</i>	၂ <i>a-kaar</i>	၂ <i>a-dumnu</i>	၂ <i>a-domna</i>

C-Initial Stem	Unmodified		Modified	
	Singular	Plural	Singular	Plural
Ablative	ᄃᆞᆯᆫᆫ <i>is-kaira</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫ <i>is-kaara</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫ <i>is-tuman</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫ <i>is-tauman</i>

ᄃᆞᆯᆫᆫ *kwadi* “son”, **ᄃᆞᆯᆫᆫᆫ** *kwadif* “grandson”

C-Initial Stem	Unmodified		Modified	
	Singular	Plural	Singular	Plural
Nominative	ᄃᆞᆯᆫᆫ <i>kwadi</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫ <i>kaudi</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫ <i>kwadif</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫ <i>kaudif</i>
Accusative	ᄃᆞᆯᆫᆫ <i>kwad</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫ <i>kod</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫ <i>kwatfa</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫ <i>kotfa</i>
Genitive	ᄃᆞᆯᆫᆫ <i>kwada</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫ <i>kauda</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫ <i>kwadaf</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>kaudaf</i>
Locative	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫ <i>un-kwadi</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫ <i>un-kaudi</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>un-kwadif</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>un-kaudif</i>
Allative	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫ <i>a-kwad</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫ <i>a-kod</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>a-kwatfa</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>a-kotfa</i>
Ablative	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫ <i>is-kwada</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>is-kauda</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>is-kwadaf</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>is-kaudaf</i>

ᄃᆞᆯᆫᆫ *ukri* “heart”, **ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫ** *ukrin* “heartbeat”

V-Initial Stem	Unmodified		Modified	
	Singular	Plural	Singular	Plural
Nominative	ᄃᆞᆯᆫᆫ <i>ukri</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫ <i>ukairi</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫ <i>ukrin</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>ukairin</i>
Accusative	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫ <i>ukir</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫ <i>uker</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>ukirni</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>ukerna</i>
Genitive	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫ <i>ukra</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>ukaira</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>ukran</i>	ᄃᆞᆯᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫᆫ <i>ukairan</i>

V-Initial Stem	Unmodified		Modified	
	Singular	Plural	Singular	Plural
Locative	ክብሪ <i>nukri</i>	ክብሪ <i>nukairi</i>	ክብሪን <i>nukrin</i>	ክብሪን <i>nukairin</i>
Allative	ክብሪን <i>hukir</i>	ክብሪን <i>huker</i>	ክብሪን <i>hukirni</i>	ክብሪን <i>hukerna</i>
Ablative	ክብሪ <i>sukra</i>	ክብሪ <i>sukaira</i>	ክብሪን <i>sukran</i>	ክብሪን <i>sukairan</i>

ጭረ shadvi “well”, ጭረን shadaut “well-dipper”

G-Final Stem	Unmodified		Modified	
	Singular	Plural	Singular	Plural
Nominative	ጭረ <i>shadvi</i>	ጭረህ <i>shadaavi</i>	ጭረን <i>shadaut</i>	ጭረህን <i>shadaavit</i>
Accusative	ጭረ <i>shado</i>	ጭረን <i>shadaa</i>	ጭረን <i>shadaut*</i>	ጭረን <i>shadaat</i>
Genitive	ጭረ <i>shadva</i>	ጭረህ <i>shadaava</i>	ጭረን <i>shadaut</i>	ጭረህን <i>shadaavat</i>
Locative	ከጭረ <i>un-shadvi</i>	ከጭረህ <i>un-shadaavi</i>	ከጭረን <i>un-shadaut</i>	ከጭረህን <i>un-shadaavit</i>
Allative	ከጭረ <i>a-shto</i>	ከጭረን <i>a-shtaa</i>	ከጭረን <i>a-shtaut</i>	ከጭረን <i>a-shtaata</i>
Ablative	ከጭረ <i>ish-shadva</i>	ከጭረህ <i>ish-shadaava</i>	ከጭረን <i>ish-shadaut</i>	ከጭረህን <i>ish-shadaavat</i>

* Though the form is identical, the stress here is final.

Verbs

Conjugation

𑌒𑌆 *shuna* “to sleep”, 𑌆𑌆𑌆 *nakala* “to measure”

Standard	Unmodified		Modified	
	Imperfect	Perfect	Imperfect	Perfect
1st Singular	𑌒𑌆𑌆 <i>shunii</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆 <i>shunnii</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakaalii</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>naklii</i>
2nd Singular	𑌒𑌆𑌆𑌆 <i>shunaash</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnasha</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakaalash</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>naklasha</i>
3rd Singular	𑌒𑌆𑌆𑌆 <i>shunaaha</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnaha</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakaalaha</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>naklaha</i>
1st Plural	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shuniim</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnimi</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakaalim</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>naklimi</i>
2nd/3rd Plural	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunaak</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnaka</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakaalak</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>naklaka</i>
Rel. Singular	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunaabit</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnabit</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakaalabit</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>naklabit</i>
Rel. Plural	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunaabet</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnabet</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakaalabet</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>naklabet</i>
Infinitive	𑌒𑌆 <i>shuna</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnaha</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakala</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>naklaha</i>
Imperative	𑌒𑌆 <i>shuna</i>		𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakla</i>	

Causative	Unmodified		Modified	
	Imperfect	Perfect	Imperfect	Perfect
1st Singular	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnuuyi</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnuyi</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakkuulii</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakkulii</i>
2nd Singular	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnuush</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnushu</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakkuulash</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakkulash</i>
3rd Singular	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnuuha</i>	𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>shunnuha</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakkuulaha</i>	𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 <i>nakkulha</i>

1st Plural	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnuum</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnumu</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakkuulim</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakkulim</i>
2nd/3rd Plural	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnuuk</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnuku</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakkuulak</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakkulak</i>
Rel. Singular	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnuubit</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnubit</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakkuulabit</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakkulbit</i>
Rel. Plural	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnuubet</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnubet</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakkuulabet</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakkulbet</i>
Infinitive	ၵံၵ်း <i>shunnu</i>	ၵံၵ်း <i>shunnuvu</i>	ၵံၵ်း <i>nakkuul</i>	ၵံၵ်း <i>nakkulu</i>
Imperative	ၵံၵ်း <i>shunnu</i>		ၵံၵ်း <i>nakkul</i>	
Passive	Unmodified		Modified	
	Imperfect	Perfect	Imperfect	Perfect
1st Singular	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunaasii</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnasii</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakaalasii</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>naklasii</i>
2nd Singular	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunaasash</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnasash</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakaalasash</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>naklasash</i>
3rd Singular	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunaasha</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnasha</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakaalasha</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>naklasha</i>
1st Plural	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunaasim</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnasim</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakaalasim</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>naklasim</i>
2nd/3rd Plural	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunaasak</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnasak</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakaalask</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>naklasak</i>
Rel. Singular	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunaasbit</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnasbit</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakaalasbit</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>naklasbit</i>
Rel. Plural	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunaasbet</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>shunnasbet</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>nakaalasbet</i>	ၵံၵ်းၵ်း <i>naklasbet</i>
Infinitive	ၵံၵ်း <i>shunas</i>	ၵံၵ်း <i>shunnasa</i>	ၵံၵ်း <i>nakalas</i>	ၵံၵ်း <i>naklasa</i>
Imperative	ၵံၵ်း <i>shunas</i>		ၵံၵ်း <i>naklas</i>	